

ĽUDSKÁ PRIRODZENOSŤ V STAREJ ZMLUVE

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

1Moj 1,24–27; 1Moj 2,7.19; Mt 10,28; Koh 12,1–7; 1Krľ 2,10; 1Krľ 22,40

ÚVODNÝ TEXT

Vtedy Hospodin, Boh, stvárnil človeka, prach zo zeme, a vdýchol mu do nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou. (1Moj 2,7)

Napätie medzi Božím slovom, ktoré hovorí „určite zomrieš“ (1Moj 2,16.17) a satanovým falošným sľubom „určite nezomriete“ (1Moj 3,4) nebolo obmedzené len na rajskú záhradu. Ozvena tohto rozporu zaznieva počas celých dejín ľudstva.

Mnoho ľudí sa snaží zosúladiť satanove a Božie slová. Výstraha „určite zomrieš“ sa pre nich vzťahuje iba na fyzické telo podliehajúce skaze, kým planý príslub „určite nezomriete“ odkazuje podľa nich na nesmrteľnú dušu.

Takýto prístup však nefunguje. Nie je predsa možné snažiť sa dávať do súladu protichodné slová Boha a satana. Aký by sme mali mať postoj k tvrdeniu, že existuje nehmotná duša, ktorá vedome prežíva fyzickú smrť človeka? Existuje mnoho filozofických a dokonca aj vedeckých pokusov odpovedať na tieto otázky. Keďže ako kresťania vychádzame z učenia Písma, musíme uznať, že dokonale nás pozná len náš Stvoriteľ, Všemohúci Boh (pozri Žalm 139). Odpovede na otázky o prirodzenosti človeka máme preto hľadať v jeho Slove k nám, v Písme.

OSNOVA LEKCIE

Tento týždeň sa zamyslíme nad tým, ako sa Stará zmluva pozerá na prirodzenosť človeka a jeho stav po smrti.

- 1Moj 1,24–27: Človek ako „živá duša“ (nedeľa)
- Ezech 18,4.20; Mt 10,28: „Duša, ktorá hreší, zomrie“ (pondelok)
- 1Moj 2,7; Koh 12,1–7: „Duch sa vráti k Bohu“ (utorok)
- Koh 9,5.10: „Mŕtvi nič nevedia“ (streda)
- 1Moj 25,8: Odpočinok s predkami (štvrtok)

„ŽIVÁ DUŠA“

²⁴Boh povedal: „Nech vydá zem rôzne druhy živých tvorov: dobytok, plazy a divú zver!“ Tak sa aj stalo. ²⁵Boh utvoril rôzne druhy divej zveri, dobytká a plazov. Boh videl, že je to dobré. ²⁶Boh povedal: „Utvorme človeka na svoj obraz, na svoju podobu. Nech ľudia vládnu nad morskými rybami, nebeským vtáctvom, dobytkom, nad celou zemou a nad všetkými plazmi, čo sa hýbu po zemi!“ ²⁷Boh stvoril človeka na svoj obraz; na Boží obraz ho stvoril. Stvoril ich ako muža a ženu. (1Moj 1,24–27)

⁷Vtedy Hospodin, Boh, stvárnil človeka, prach zo zeme, a vdýchol mu do nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou. ... ¹⁹Keď Hospodin, Boh, stvárnil z hliny všetku poľnú zver a všetko nebeské vtáctvo, priviedol ich k človekovi, aby videl, ako ich pomenuje. Ako človek pomenoval každú živú bytosť, tak sa volá. (1Moj 2,7.19)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Preštuduj si texty 1Moj 1,24–27 a 1Moj 2,7.19. Aké podobnosti a rozdiely sa v týchto veršoch nachádzajú v spôsobe, akým Boh stvoril zvieratá a ľudí? Čo hovorí text 1Moj 2,7 o ľudskej prirodzenosti?

Správa v 1. Mojžišovej ukazuje, že v šiesty deň týždňa stvorenia Boh priviedol k životu suchozemské zvieratá a prvé ľudské bytosti (1Moj 1,24–27). Dozvedáme sa, že „stvárnil z hliny všetku poľnú zver a všetko nebeské vtáctvo“ (1Moj 2,19). Zároveň „stvárnil človeka z prachu zeme“ (1Moj 2,7).

Hoci zvieratá aj ľudia boli stvorení zo „zeme“, formovanie človeka sa líšilo dvomi dôležitými spôsobmi od tvorenia zvierat. Najprv Boh sformoval človeka telesne a potom „vdýchol mu do nozdier dych života“, a „tak sa stal človek živou bytosťou“ (1Moj 2,7). Fyzicky teda existoval skôr, ako ožil. Po druhé, Boh stvoril ľudstvo ako muža a ženu na svoj obraz, na obraz samotného Stvoriteľa (1Moj 1,26.27).

Text 1Moj 2,7 vysvetľuje, že vdychnutie „dychu života“ do Adamovho fyzického tela spôsobilo, že prvý človek sa stal „živou bytosťou“ (hebr. *nefeš chajá*; doslovný preklad „živou dušou“ [Roh]). Neznamená to, že každý z nás má nejakú dušu, ktorá by mohla existovať oddelene, nezávisle od tela. Správne tomu treba rozumieť tak, že každý z nás je živou bytosťou (alebo živou dušou). Predstava, že „duša“ je vedomá entita, ktorá môže existovať oddelene od ľudského tela, nepochádza z Písma, ale ide o pohanskú myšlienku. Pochopenie skutočnej podstaty ľudských bytostí nám bráni prijať rozšírený názor o nehmotnej duši a všetky nebezpečné omyly postavené na tejto povere.

Neexistuje žiadna vedomá existencia izolovanej časti ľudskej bytosti, ktorá by jestvovala oddelene od osoby ako celku. Boh nás stvoril spôsobom vyvolávajúcim úžas a bázeň. Nemali by sme fantazírovať a vymýšľať teórie, ktoré idú nad rámec toho, čo Písmo skutočne hovorí o konkrétnej veci. V skutočnosti je záhadou nielen samotná povaha života (vedci sa stále nevedia zhodnúť na tom, čo presne znamená, keď je niečo živé) a ešte záhadnejšia je povaha vedomia. Ako je možné, že necelých 1500 gramov tkaniva (buniek a chemických zlúčenín) v našom mozgu dokáže vytvárať a pamätať si nehmotné skutočnosti, akými sú myšlienky a emócie? Tí, ktorí sa tejto problematike venujú, priznávajú, že to naozaj nevieme.

APLIKÁCIA

■ Život je obdivuhodný zázrak! Ešte väčším zázrakom je však večný život. Prečo? Čo prežíváš a o čom uvažuješ v súvislosti s večnosťou?

„DUŠA, KTORÁ HREŠÍ, ZOMRIE“

⁴Mne patria všetky osoby – tak osoby otcov, ako osoby synov –, mne patria! Osoba, ktorá hreší, zomrie!

²⁰Osoba, ktorá hreší, zomrie! Syn neponesie zodpovednosť za vinu svojho otca ani otec neponesie zodpovednosť za vinu syna. Spravodlivosť spravodlivého bude na jednom a vina bezbožného bude na druhom. (Ezech 18,4,20)

Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť. Bojte sa skôr toho, kto môže aj dušu, aj telo zahubiť v pekle. (Mt 10,28)

Ako nám úvodné texty (Ezech 18,4,20 a Mt 10,28) pomáhajú pochopiť podstatu ľudskej duše?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

V hriešnom svete je ľudský život krehký a pominuteľný (Iz 40,1–8). Nič, čo je napadnuté alebo poznačené hriechom, nemôže byť svojou povahou večné. „Cez jedného človeka vošiel do sveta hriech a cez hriech smrť. Takto prešla smrť na všetkých ľudí, pretože všetci zhrešili.“ (Rim 5,12) Smrť je prirodzeným dôsledkom hriechu, ktorý ovplyvňuje všetok život na zemi.

V tejto súvislosti nachádzame v Písme dva dôležité koncepty. Prvým je, že zomierajú ľudia aj zvieratá. Ako to vyjadril kráľ Šalamún: „¹⁹Ved' údel ľudských synov a údel zvierat je rovnaký: ako zomrie jeden, tak zomrie i druhý, jeden dych je pre všetkých. Človek nemá prednosť pred zvieratami, lebo všetko je márnosť. ²⁰Všetko ide na jedno miesto, všetko vzišlo z prachu a všetko sa do prachu vracia.“ (Koh 3,19,20)

Druhým konceptom je, že fyzická smrť človeka znamená zastavenie jeho existencie ako živej duše (hebr. *nefeš*). V 1Moj 2,16.17 Boh varoval Adama a Evu, že ak niekedy zhršia tým, že budú jesť zo stromu poznania dobra a zla, zomrú.

Ozvenu tohto varovania Hospodina zdôrazňuje poslanstvo u proroka Ezechiela 18,4,20: „Duša, ktorá hreší, tá zomrie.“ (Roh) Toto vyhlásenie má dva hlavné dôsledky. Po prvé, keďže všetky ľudské bytosti sú hriešnikmi, všetci sme v nevyhnutnom procese starnutia a umierania (Rim 3,9–18,23). Po druhé, tento biblický koncept ruší rozšírenú predstavu o prirodzenej nesmrteľnosti duše. Ak je totiž duša nesmrteľná a po smrti existuje živá v inej sfére, potom by v skutočnosti nemohla zomrieť.

Biblickou odpoveďou na problém smrti však nie je nehmotná duša, ktorá smeruje do raja, očistca, alebo dokonca do pekla. Riešením je skutočné vzkriesenie tých, ktorí zomreli v Kristovi. Ako povedal Ježiš vo svojej kázni o chlebe života: „Ved' to je vôľa môjho Otca, aby každý, kto vidí Syna a verí v neho, mal večný život a ja ho vzkriesim v posledný deň.“ (Jn 6,40)

- **Prečo je istota druhého príchodu, ktorú zaslúbil Kristus svojim prvým príchodom, svojou obeťou na kríži a svojim vzkriesením, taká kľúčová pre všetko, čomu veríme? Akú nádej by sme mali bez zaslúbenia o Jeho návrate?**

APLIKÁCIA

„DUCH SA VRÁTI K BOHU“

Vtedy Hospodin, Boh, stvární človeka, prach zo zeme, a vdýchol mu do nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou. (1Moj 2,7)

¹Pamätaj na svojho Stvoriteľa v dňoch svojej mladosti, kým neprídu zlé dni a nepriblížia sa roky, keď povieš: „Nemám v nich záľubu.“ ²Skôr než sa zatmie slnko, svetlo, mesiac a hviezdy a oblaky sa vrátia po daždi, ³vtedy sa strážcovia domu budú triasť, skrivia sa silní muži, čo melú, prestanú pracovať, lebo ich bude málo, a zatemnia sa, čo vyzierajú z okien. ⁴Zavrú sa dvere na ulicu, stlmí sa hlas mlyna a zmení sa na hlas vtáka. Aj piesne budú znieť tlmene. ⁵Vyvýšeniny budú vzbudzovať strach a cesta bude postrachom. Rozkvitne mandľovník, kobyľka stratí silu, kapary sa minú účinku. Človek totiž ide do svojho večného domu a na ceste sa zokupujú smútiaci. ⁶Skôr než sa roztrhne strieborný motúzik a rozbije sa zlatá čaša, roztriešti sa džbán nad prameňom, poláme sa koleso na studni, ⁷prach sa vráti do zeme, tak ako bol, a duch sa vráti k Bohu, ktorý ho dal. (Koh 12,1–7)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Porovnaj úvodné texty 1Moj 2,7 a Koh 12,1–7. V čom sú v súlade a v čom kontrastujú? Ako nám môžu pomôcť lepšie pochopiť stav človeka po smrti? Pre porovnanie si preštuduj aj text 1Moj 7,22.

Ukázali sme si už biblické texty o tom, že ľudská bytosť je duša (1Moj 2,7) a duša prestáva existovať, keď telo zomrie (Ezech 18,4.20).

Ako je to však so spomínaným „duchom“? Čo sa s ním deje po smrti tela? Mnohí kresťania veria, že duch po smrti neprestáva existovať, a dokonca sa pokúšajú odôvodniť svoj názor citovaním práve verša Koh 12,7. Tento výrok však nenažnačuje, že duch mŕtveho zostáva pri vedomí kdesi v Božej prítomnosti.

Text Kohelet – Kazateľ 12,1–7 napínavo opisuje proces starnutia, ktorý vrcholí smrťou. Verš sedem hovorí o smrti ako o zvrátení procesu stvorenia, o ktorom sa hovorí v 1Moj 2,7. Ako už bolo povedané, v šiesty deň týždňa stvorenia Boh vdýchol do človeka „dych života, a človek sa stal živou dušou“ (1Moj 2,7 Roh). V kontraste s tým Koh 12,7 hovorí, že „prach sa vráti do zeme, tak ako bol, a duch sa vráti k Bohu, ktorý ho dal“. Takže dych života, ktorý Boh vdýchol do Adamových nozdier a ktorý dal aj všetkým ostatným ľudským bytosťam, sa vracia k Bohu. Inými slovami, jednoducho do nich a cez ne prestane prúdiť. Mali by sme mať na pamäti, že verš Koh 12,7 opisuje proces umierania všetkých ľudských bytosť a robí to bez rozlišovania medzi spravodlivými a nespravodlivými. Ak údajní duchovia všetkých, ktorí zomierajú, prežívajú ako vedomé entity v prítomnosti Boha, sú potom aj duchovia zlých s Bohom? Táto myšlienka nie je v súlade s celkovým učením Písma. Pretože ten istý proces umierania sa deje s ľuďmi aj so zvieratami (Koh 3,19.20), smrť nie je nič iné, ako koniec ich existencie ako živých bytosť. Ako povedal žalmista: „Keď skrývaš tvár, preľaknú sa; keď ich zbavuješ dychu, hynú, vracajú sa do prachu.“ (Žalm 104,29)

APLIKÁCIA

- Často hovoríme, že smrť je len súčasťou života. Prečo je takéto tvrdenie nesprávne? Smrť je opakom života, nepriateľom života. V čom teda spočíva nádej vyjadrená vo verši 1Kor 15,26: „Ako posledný nepriateľ bude zničená smrť.“ ?

„MŔTVI NIČ NEVEDIA“

¹¹Prečože som sa nenarodil mŕtvy, nezahynul som, len čo som vyšiel z lona matky? ¹²Prečo ma vzali na kolená a načo ma nadávali prsia? ¹³Ved' teraz by som nerušené ležal, spal a odpočíval... (Jób 3,11–13)

Mŕtvi nebudú chváliť Hospodina, nikto z tých, čo zostupujú do hrobového ticha... (Ž 115,17)

Keď vyjde z nich duch, vrátia sa do zeme, v ten deň padnú ich plány. (Ž 146,4)

⁵Živí vedia, že zomrú, ale mŕtvi nevedia nič. Niet pre nich viac odmeny, lebo ich pamiatka je zabudnutá. ... ¹⁰Všetko, čo tvoja ruka nájde k práci, urob podľa svojej sily, lebo niet práce ani uvažovania, ani poznania a múdrosti v podsvetí, do ktorého ideš. (Koh 9,5.10)

Čo hovoria úvodné texty dnešnej lekcie o stave človeka po smrti?

Jób 3,11–13

Žalm 115,17

Žalm 146,4

Kohelet – Kazateľ 9,5.10

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

Niektoré biblické komentáre tvrdia, že tieto pasáže, napísané poetickým jazykom, nemožno použiť na definovanie stavu človeka počas smrti. Je pravda, že poézia môže byť niekedy nejasná či nejednoznačná, ale v tomto prípade to tak nie je. Jazyk týchto veršov je jasný a ich koncept je v úplnom súlade s celkovým učením Starej zmluvy o tejto téme.

V 3. kapitole knihy Jób patriarcha zavrhuje svoje vlastné narodenie. Príčinou takéhoto postoja je utrpenie, ktorému je vystavený. (Uprostred neznesiteľného utrpenia napadne takáto myšlienka mnohým z nás.) Jób si uvedomuje, že keby zomrel pri svojom narodení, zostal by spať a odpočívať (Jób 3,11.13). Žalm 115 definuje miesto, kde sa nachádzajú mŕtvi, ako miesto ticha, pretože „mŕtvi nebudú chváliť Hospodina“ (Ž 115,17). Toto určite neznie ako predstava, že verní (a vďační) mŕtvi sú v nebi a chvália Boha.

Podľa Žalmu 146 duševné aktivity jednotlivca smrťou zanikajú. Ide o dokonale biblický opis toho, čo sa deje po smrti.

A Kohelet – Kazateľ 9 dodáva, že „mŕtvi nevedia nič“ a že v hrobe „niet práce ani uvažovania, ani poznania a múdrosti“ (Koh 9,5.10). Tieto výroky potvrdzujú biblické učenie, že mŕtvi nevedia nič.

Biblické učenie o nevedomí po smrti by v kresťanoch nemalo vyvolávať paniku. Po prvé, na tých, ktorí zomrú nespasení, nečaká žiadne večné horiace peklo ani dočasný očistec. Po druhé, na tých, ktorí zomrú v Kristovi, čaká úžasná odmena. „Pre veriaceho smrť nie je podstatná. Kristus o nej hovorí ako o nepatrnom okamihu. *Kto zachová moje slovo, neuvidí smrti naveky.* (Jn 8,51.52) Pre kresťana je smrť len spánkom, chvíľou ticha a tmy. Život je skrytý s Kristom v Bohu a *keď sa zjaví Kristus, váš život, vtedy sa aj vy zjavíte s ním v sláve* (Kol 3,4).“ (DA 787; TV550)

- **Uvažuj o tých, čo zomreli v Kristovi. Vydýchli naposledy a či už sú v hrobe tisíc rokov, desať mesiacov alebo jeden deň, je to pre nich úplne rovnaké. Prvé, čo uvidia po svojom vzkriesení, bude návrat Krista. Čo by si povedal na tvrdenie, že mŕtvi sú na tom lepšie ako živí?**

APLIKÁCIA

ODPOČINOK S PREDKAMI

Abrahám zomrel v úctyhodnej starobe, v pokročilom veku, sýty života a bol pripojený k svojmu ľudu. (1Moj 25,8)

Keď nadíde tvoj čas a ty sa pripojiš k tvojim predkom, vzbudím ti potomka, čo vzíde z teba, a upevním jeho kráľovskú moc. (2Sam 7,12)

Potom sa Dávid uložil k svojim predkom a pochovali ho v Dávidovom meste. (1Krľ 2,10)

Keď sa Acháb uložil k svojim predkom, stal sa po ňom kráľom jeho syn Achazja. (2Krľ 22,40)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Uvažuj o úvodných textoch. Aký ďalší pohľad na smrť prinášajú?

1Moj 25,8

2Sam 7,12

1Krľ 2,10

1Krľ 22,40

Stará zmluva vyjadruje myšlienky smrti a pohrebu rôznymi spôsobmi. Jedným z nich je predstava, že mŕtvi sa pripájajú k svojmu ľudu. O Abrahámovi sa napríklad hovorí, že sa „pripojil k svojmu ľudu“ (1Moj 25,8). Aj Áron a Mojžiš boli pripojení k svojmu ľudu (5Moj 32,50).

Preštuduj si nasledovné texty. Čo sa z nich dozvedáme? Kam sa odobrali dobrí aj zlí králi?

2Krľ 24,6

2Krn 32,33

Smrť môžeme opísať aj tak, že zosnulý odpočíva so svojimi predchodcami. O smrti kráľa Dávida čítame, že „sa uložil k svojim predkom a pochovali ho v Dávidovom meste“ (1Krľ 2,10). Podobné vyjadrenia zaznievajú aj pri ďalších hebrejských kráľoch, verných aj neverných.

Môžeme identifikovať aspoň tri aspekty „odpočívania s predchodcami“. Jedným z nich je myšlienka, že skôr či neskôr príde čas, keď si budeme musieť oddýchnuť od utrpenia a únavnej práce. Ďalšou myšlienkou je, že nie sme prví ani jediní, kto kráča po tejto nelákavej ceste, pretože naši predkovia nás už predišli. Tretia myšlienka poukazuje na to, že tým, že sme pochovaní blízko nich, zostávame s nimi aj počas nevedomia smrti. Niektorým moderným individualistickým kultúram to nemusí dávať veľký zmysel, ale v staroveku to malo veľký význam.

Tí, ktorí zomierajú v Kristovi, môžu byť síce pochovaní v blízkosti svojich mŕtvych zosnulých, ale aj tak medzi nimi neprebíha žiadna komunikácia. Zostanú v nevedomí až do onoho slávneho dňa, keď sa prebudia z hlbokého spánku, aby sa opäť pripojili k svojim milovaným, ktorí zomreli v Kristovi.

APLIKÁCIA

- Predstavte si, aké by to bolo, keby boli mŕtvi skutočne pri vedomí a mohli vidieť, aký je život „tu dole“, akému utrpeniu a akej bolesti sú vystavení ich blízki. Ako vnímaš skutočnosť, že mŕtvi spia a nič nevedia? Je to pre teba úľava a povzbudenie, alebo ťa to naplňa zármutkom a beznádejou?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Veľký spor vekov* si prečítajte kapitolu „Tajomstvo nesmrteľnosti“ (GC 531–550; VSV 383–396).

Ak vás niekedy operovali pri úplnej anestézii, môžete mať približnú predstavu o tom, aké to musí byť pre mŕtvych. Aj keď ste v anestézii, váš mozog stále funguje. Predstavte si, aké je to pre mŕtvych, keď sa úplne zastavia všetky funkcie ich mozgu. Ich skúsenosťou so smrťou je teda zavretie očí a pokiaľ ide o každého mŕtveho, ktorý kedy žil, to ďalšie, čo budú vedieť, je druhý príchod Ježiša, alebo Jeho návrat po miléniu (pozri Zj 20,7–15). Dovtedy všetci mŕtvi, spravodliví aj bezbožní, odpočívajú a smrť sa im bude zdať ako okamih. Pre nás, ktorí zostávame nažive, sa zdá, že smrť trvá dlho. Živým sa to tak javiť môže, ale pre mŕtvych je smrť len krátkou chvíľou.

„Keby to bola pravda, že duše všetkých ľudí odchádzajú pri smrti do neba, potom by sme si mohli radšej priať smrť ako život. Takáto (388) viera môže niektorých ľudí do viesť k tomu, že si život ukončia sami. Keď doľahnú na nich starosti, ťažkosti a sklamania, zdá sa im výhodnejšie ukončiť tento život a odísť do večnej blaženosti.“ (GC 539; VSV 388.389)

„Nikde v Písme sa nenájde tvrdenie, že spravodliví dostávajú odmenu a bezbožní sú potrestaní okamžite po smrti. Patriarchovia a proroci nič také neznamenal. Kristus a jeho apoštolovia nič podobné nepovedali. Biblia jasne učí, že mŕtvi neodchádzajú hneď do neba, ale že spia až do vzkriesenia (1Tes 4,14; Jób 14,10–12).“ (GC 550; VSV 396)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Ako nám biblický pohľad na človeka, ktorý má vedomie len ako celistvá, nerozdelená osoba, pomáha lepšie pochopiť podstatu smrti?
2. Svet ovládla teória prirodzenej nesmrteľnosti duše so všetkými jej nespočetnými dôsledkami. Prečo je potom naše posolstvo o stave mŕtvych také kľúčové? Prečo, dokonca aj medzi kresťanmi, nachádzame taký silný odpor k tomu, čo je vo svojej podstate nádhernou pravdou?
3. Prečo nás biblické pochopenie stavu mŕtvych môže ochrániť pred tým, čo sa nám môže „zjaviť“ pred očami? Prečo nemôžeme vždy dôverovať tomu, čo vidíme, najmä ak to, čo vidíme alebo si myslíme, že vidíme, je duch mŕtveho príbuzného, ako niektorí tvrdili, že ho videli?